

על סדר היום 185

לגרש את החושך ולהרבות אור

ערבות הדדית לאור סמלי חג החנוכה

מצוות הדלקת נרות חנוכה והצבתם בפתח הבית כלפי רשות הרבים מסמלת את רעיון הפצת האור ופרסום הנס.
מוטיב האור בחג החנוכה מזמן שיח על משמעות האור שבכל אחד מאיתנו כפרטים ועוצמת האור שבקבוצה.
נברר בפעילויות את חשיבות הפצת האור כביטוי לערבות הדדית והמחויבות שלנו כחברה לבחור בערך הערבות ההדדית כדרך חיים על ידי הוספת האור או גירוש החושך

שתי הצעות לפעילות

פעילות מס 1 – לפעול למען עולם טוב יותר

המשתתפים יבחנו את מושגי האור והחושך בתפיסותיהם של חכמי בית הלל ובית שמאי ואת הרלוונטיות של דבריהם לימינו.

פעילות מס 2 – כל אחד הוא אור קטן וכולנו אור איתן

המשתתפים יגלו את האור שבהם כיחידים וכקבוצה ואת חשיבותו לחברה (במעגל החיים שונים

מטרות

1. לאפשר למשתתפים לשתף באור שיש בהם כפרט וכקבוצה.
2. לעמוד על הקשר שבין מוטיב האור, המסמל את חג החנוכה, לבין ערך הערבות ההדדית.

פעילות מס 1 – לפעול למען עולם טוב יותר

מהלך הפעילות

חלק א' – מחלוקת בית שמאי ובית הלל

פתיחה: עורכים סבב בין המשתתפים ושואלים אותם מה מסמלים נרות חנוכה בעיניהם. בוחנים את מאפייני הרעיונות שהועלו וממיינים אותם לפי נושאים לאומיים, אישיים ומשפחתיים. מבררים אילו מאפיינים חזרו אצל מרבית התלמידים ומנסים להשיב לשאלה מדוע.

קריאת הטקסט

"בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך, בית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך" (שבת כא ע"א)
יש שתי דרכים לפעול למען עולם טוב יותר: אפשר להילחם בחושך ואפשר להרבות את האור. לפי **בית שמאי**, צריך להיאבק בחושך וברוע. ביום הראשון יש להילחם בכל הכוח, על ידי שמונה נרות, אך לאחר שהחושך והרוע נחלשים, אפשר להפחית בכמות הנרות בכל יום. לפי **בית הלל**, בכל יום מוסיפים אור, מוסיפים מעשים טובים, ועל ידי כך מסלקים את החושך ואת הרוע.

חלק ב' – מגרשים חושך או מוסיפים אור?

מחלקים את המשתתפים לשתי קבוצות: קבוצת מגרשים את החושך וקבוצת מוסיפים אור. מחלקים למשתתפים את דף המקורות ומבקשים מכל זוג משתתפים לבחור במשפט משמעותי בעיניו. מחלקים כרטיס משימה לכל קבוצה.

כרטיס משימה לקבוצת מגרשים את החושך

- עליכם לייצג את העמדה שלפיה ביטוי לערבות הדדית הוא מאבק בחושך – בעוולות ובמפגעים.
- חשבו על שלושה מצבים שבהם לדעתכם צריך לפעול כדי לגרש את החושך – בין חברים, בקהילה, בחברה ובמדינה.
- מצאו תמונות במרשתת שממחישות מצבים אלה והציגו אותן במליאה.
- בחרו במשפט מדף המקורות המתאים לעמדתכם.

כרטיס משימה לקבוצת מוסיפים אור

- עליכם לייצג את העמדה שלפיה ביטוי לערבות הדדית הוא הוספת אור ועשיית מעשים טובים.
- חשבו על שלושה מצבים שבהם לדעתכם צריך לפעול כדי להגביר את האור – בין חברים, בקהילה, בחברה ובמדינה.
- מצאו תמונות במרשתת שממחישות מצבים אלה והציגו אותן במליאה.
- בחרו במשפט מדף המקורות המתאים לעמדתכם.

חלק ג' – ערבות הדדית כדרך חיים

דיווח הקבוצות – אילו מצבים חברתיים המייצגים את הגישות השונות עלו בעבודה הקבוצתית וכיצד תרמו קטעי המקורות להעמקת הדיון?

שאלות לדיון

1. עם איזו עמדה הזדהיתם יותר – עמדת מוסיפים אור או עמדת מגרשים את החושך? נמקו.
2. מהם היתרונות והחסרונות של כל אחת מהעמדות? באילו מקרים נכון לדעתכם לפעול לפי עמדה זו או אחרת (הביאו דוגמאות)
3. ערבות הדדית פירושה אחריות של הקהילה כלפי כל אחד מחבריה ואחריות של כל אחד מחברי הקהילה כלפי הכלל (ויקיפדיה). האם ביטוי הערבות ההדדית שונה לפי כל אחת מהגישות?
4. מהם התנאים הנדרשים ליצירת סולידריות וערבות הדדית בחברה? (הסכמה על נורמות ועל ערכים משותפים, גבולות האחריות של הפרט ושל הכלל, שמירה על זכויות ועל חובות וכו')
5. ערבות הדדית איננה ערך למגירה, היא דרך חיים שבה הפרט מקבל על עצמו מחויבות כלפי חבריו. מה דעתכם על היגד זה? מה הכוונה בהגדרה "דרך חיים"?

דף מקורות

אחד היסודות העיקריים בעולם הטבע הוא יסוד האש. ניתן להשתמש באש לפעולות חיוביות: חימום, הפצת אור ובישול אוכל, וניתן להשתמש באש גם לפעולות שליליות: שריפה וכיליון. הדלקת הנר והשימוש באש הן פעולות הלכתיות מרכזיות בחג החנוכה, ואלו מעוררות למחשבה רחבה יותר, שעיקרה אופי התמודדותנו עם מציאות שלילית וקיום הרע בעולם: האם משימתנו לעקור את הרע ולשרוף אותו, או שחובתנו להרבות אור שיביא לסילוק החושך ולייצור מציאות חיובית? ([הרב יוחאי בודיק](#))

"מעט מן אור דוחה הרבה
מן החושך." (הרב קוק)

בִּאֲנו חֶשֶׁךְ לְגֶרֶשׁ.
בִּידֵינוֹ אֹר וְאֵשׁ.
כָּל אֶחָד הוּא אֹר קָטָן,
וְכָלֵנוּ - אֹר אֵיתָן.
סוּרָה חֶשֶׁךְ! הִלָּאָה שְׁחֹר!
סוּרָה מִפְּנֵי הָאוֹר!
(שרה לוי-תנאי)

בכל אחד יש אור שהוא שלו בלבד.
ואור כמו שלו אין לאף אחד.
לפעמים נכבה לו, אך תמיד קיים.
זוהי חובתו לגלות אותו.
להאיר את העולם. (רחל שפירא)

אֲדַרְבָּא,
תֵּן בְּלִבְנוֹ שְׁנִרְאָה כָּל אֶחָד
מַעֲלַת חֲבֵרֵינוּ
וְלֹא חֲסָרוֹנָם...
וְאַל יַעֲלֶה שׁוֹם שְׁנֵאָה
מֵאֶחָד עַל חֲבֵרוֹ חֲלִילָה. (רבי
אלימלך מליז'נסק)

סור מִרַע וְעֵשֶׂה
טוֹב וְשִׁכֵּן לְעוֹלָם (תהלים
לז, כז)

"לא תשנא את אחיך
בלבבך הוכח תוכיח את
עמיתך ולא תישא עליו
חטא" (ויקרא יט, יז)

"במקום להילחם בחושך, עלינו
להגביר את האור." (א"ד גורדון)

אור גדול מאיר הכל
ויותר כבר לא צריך לשאול
אני בא ללמוד ממה שטוב ולחיות
להתחיל הכל מהתחלה
כמו לנשום בפעם הראשונה
אני כאן אני לא מתבזבז יותר (אמיר דדון)

תמיד ידעת למצוא בי
עוד קצת אור שממני נעלם
נקודה טובה ועוד נקודה טובה
ועוד מעט ואין רשע
התבוננת על מקומו ואיננו (שולי רנד)

"והווי דן את כל האדם לכף זכות"
(אבות א' ו')

פעילות מס 2 - כל אחד הוא אור קטן וכולנו איתן

משרד החינוך
מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

חלק א' - להאיר את העולם: דמויות מעוררות השראה

**צריך שכל איש ידע ויבין,
שבתוך תוכו דולק נר,
ואין נרו שלו כנר חברו,
ואין איש שאין לו נר.
וצריך שכל איש ידע ויבין,
שעליו לעמול ולגלות
את אור הנר ברבים,
ולהדליקו לאבוקה גדולה
ולהאיר את העולם כולו.
(הרב אברהם יצחק הכהן קוק)**

המנחה יבקש מהמשתתפים לחשוב על דמות שלדעתם האירה את העולם (בתרומה לחברה, למדע, לתרבות ועוד).

המנחה יפתח מצגת גוגל (מצגת שיתופית) וישתף את הקבוצה בקישור למצגת. המשתתפים (בקבוצות) יבחרו באחת הדמויות שצוינו, יחקרו על אודותיה ויסכמו את סיפורה במצגת בצירוף תמונות וסרטונים. המצגת תהיה בסיס לדיון בדרכים השונות שאפשר להאיר בהן את העולם.

חלק ב' - האור שבי, האור שבנו

המשתתפים יאתרו תמונות שמביעות את האור האישי שיש בהם או יגדירו אותו בכתב (כישרון מסוים, מקום התנדבות, תחביב וכד').

המשתתפים ייצרו קולאז' מהתמונות ומהמילים, שכותרתו 'האור שבי - האור שבנו'. אפשר להכין קולאז' ב-Loupe.

דיון לאחר התבוננות בקולאז' הקבוצתי

- אילו כוחות קיימים בקרב חברי הקבוצה?
- האם גיליתם כוחות שלא ידעתם על קיומם?
- איך מביאים לידי ביטוי את מכלול הכוחות של הקבוצה בכיתה, בתנועת הנוער, בקהילה ועוד? הציעו רעיונות ויוזמות.
- "כל אחד הוא אור קטן וכולנו אור איתן" – מהו הערך המוסף בכוחה של קבוצה?